

Leslí: PRVNÍ RITUÁLY V MÉM ŽIVOTĚ VII

Vlaštovky aneb našťestí jediný nářez od dědy

Velikonoce ve třetí třídě připadly na konec března. V sobotu jsme dostali prázdniny, zatímco rodiče šli normálně do práce*. Domluvili jsme se s bratrancem Miloněm, že sobotu prožijeme společně u babičky. Miloň to měl k babičce tak 100 metrů, mě by tam vzal táta, který kolem jezdil do práce. Napadla mne úžasná myšlenka na využití velkého balkonu, na který se v každém patře vcházelo z chodby. Mít tak dost papírů, bylo by krásné, házet z balkonu vlaštovky. Dům měl hrozně vysoké stropy, a tak čtvrté patro babiččina bytu bylo na stejné úrovni jako páté patro sousední budovy. Zasáhla náhoda. Ve čtvrtek jsme psali diktát z češtiny. V pátek donesla paní učitelka opravené sešity a udělali jsme si všichni opravy. Já – dítě s dysortografií i dysgrafií** jsem dostal obvyklou pětku, a tak byly moje opravy dost dlouhé. Psal jsem je na venkovní obálku, protože vnitřní obálka – už samozřejmě bez řádků, mi posloužila již k napsání samotného diktátu. Paní učitelka tehdy donesla kromě stohu diktátových sešitů i další stoh čistých sešitů. Během oprav nám oznámila, že staré sešity již ode dneška nebudeme používat. Některým prý zůstaly ještě i 3 celé stránky, ale když už Leslí hrabe na obálku sešitu i zezadu, tak začneme psát už do nových všichni. Po opravách na konci hodiny se vysbírané staré sešity položily na hromádku vedle již připravených nových.

Zde mimořádně odbočím od tématu. Když jsme psali další diktát, rozdali jsme si ty nové sešity a paní učitelka nám napřed nadiktovala, jak si máme předepsat název sešitu a jméno. Z tohoto diktátu jsem dostal naprosto nečekaně 4-. A paní učitelka při rozdávání řekla, že jsem tu pěknou známku dostal proto, že do hodnocení zahrnula i vypsání obálky, které jsem zvládl bez jediné chyby. Díky tomu byla souvislá řada pětěk z mých diktátů nečekaně narušena tou krásnou čtyři mínus.

V další vyučovací hodině mi snad Bůh – ale možná i Satan – vnukl myšlenku. Hle, potřebné papíry na vlaštovky! To je snad pokyn osudu. 30 dětí, třicetkrát 20 listů + 2 listy obálky, to je 660 vlaštovek, nemluvě o tom, že v některých sešitech je stále ještě piják. Po poslední hodině jsem si hrozně pomalu skládal věci do aktovky, až jsem zůstal ve třídě sám. Paní učitelka mne

několikrát pobídla, ale pak do šatny odvedla třídu beze mne. V aktovce jsem měl připravené místo. Jakmile třída odešla, vyrazil jsem ke skříňce vedle dveří. Položit a otevřít nezapnutou aktovku byl okamžik, podat sešity a narvat je dovnitř bylo již delší, několik se jich zachytilo za učebnice a otočily se. Ale už jsou tam! Zavírám aktovku a vyrážím rychle, ale ne během, za třídou. Paní učitelka je už na cestě zpět, slušně ji pozdravím a mizím v šatně za rohem. Jsem sám se sebou spokojený. Poznámku na nedělních 25 na holou před spaním mám již od úterka a dnes jsem si pořídil ještě dvě další na dnešní a sobotní výprasky. A mám spoustu papírů na zítra na vlašťovky!!!

Pozn. * Jsme v roce 1964. Volné soboty začaly postupně nabíhat od ledna 1965.

** Vývojové poruchy učení začali psychologové prosazovat /dlouho marně/ po roce 1975.

Druhý den je sobota a vyrážíme s tátou na cestu. Pod tepláky a bundou na převlečení mám v hadrové tašce i stoh sešitů. Táta pracuje od sedmi, ale je vedoucí oddělení a klidně může přijít až na osmou. Tramvají to máme bez přestupu. Po vystoupení pokračujeme pěšky, za mostem mě táta odesílá ke 30 metrů vzdáleným dveřím a pokračuje ještě kousek do práce. Vyběhnu do 4. patra, Miloň tam už je a bouřlivě mě vítá ve dveřích. Za ním babička a děda.

Babička s dědou měli jednoduchý byt. Z chodby přímo do kuchyně, z kuchyně do ložnice a z ložnice do zadního pokoje. Bez koupelny, záchod na chodbě, hned proti kuchyni, společný se sousedním bytem. V kuchyni kamna na pevná paliva, plynový sporák, u zdi stůl a tři židle, kohoutek se studenou vodou nad dřezem, velký kredenc biedermeier – babiččina chloubka, lavice s úložným prostorem a opěradlem, štokrdle a šicí stroj. V ložnici tři skříně, kamna na tuhá paliva, dvě velké postele, babiččino křeslo se stoličkou, štokrdle, krejčovská panna, další šicí stroj, stůl a čtyři židle. V zadním pokojíku dvě postele podél zdi, skříň a dvě židle. V ložnici v křesle si babička četla, u stolu se hrály šachy, dáma, domino a člověče nezlob se.

Děda byl krejčí, často mi šil oblečení. Vždycky si mě postavil na štokrdle, změřil a potom se dlouho a dlouho hrabal ve skříni ve stohu ze starých novin, než vytáhl stříh na to, co mi šil. Uměl jít s dobou. Jako devátákovi mi ušil kalhoty s takovými zvony, že jsem byl naprostá jednička v celé škole. Tedy u děcek. Paní ředitelka, místopředsedkyně obvodního výboru KSČ v jednom z obvodů v našem městě, to viděla na začátku roku 1970 jako ideologickou diverzi. Děda hrál dámu, šachy, taroky a kouřil viržinko. Byl hrozně hodný a překvapovalo mne, že takový rošťák jako Miloň, si to asi nemyslel. Dost jsem se divil, jaký je u dědy a babičky vždy vzorňák. Nevěděl jsem, že už tam jednou dostal na zadek a zařekl se, že už nikdy více.

Babička byla hluchá, za války při zmatku před bombardováním ji srazila tramvaj. Ležela pod ní, dokud poplach neskončil. Až potom ji vytáhl ven nějaký německý oficír. Později zjistila, že to byl velitel brněnského gestapa osobně. Naprosto mě fascinovala kapsa její zástěry. Měla v ní šperhák, kterým odemykala a zamykala byt, záchod, balkon a dům. Byla také švadlena, a ne ledajaká. Když na mě něco šila ona, postavila si mne na svoji speciální stoličku, změřila si mě a na přečtené noviny si pak rychle nakreslila stříh. Až později jsem se dozvěděl, že byla

zaměstnána v módním salonu. Šéfky salonu vozily z Paříže módní katalogy, zákaznice si vybraly model, babička – tehdy ještě mladá dívka – si je změřila a podle katalogu udělala stříhy, podle kterých se potom stříhaly nesmírně drahé látky. Zákaznice měl salon až z Vídně, protože i do Vídně šlo sice vozit katalogy z Paříže, ale jen moje babička viděla na obrázku v katalogu jednotlivé části šatů v rozvinutém tvaru a věděla, co má měřit. Neslavnější šaty, které šila, byly svatební šaty poslední rakouské císařovny Zity, na které i sama ve Vídni brala míry. Hotové šaty zase přivezla, vyzkoušela, a provedla sama poslední drobné úpravy. Vzít míry jela s majitelkou salonu vlakem. Ale pro šaty poslal císařský dvůr automobil, ve kterém, spolu se šaty, dojela do Vídně i babička. Byla taky hrozně hodná. Hrála s chutí domino a taky četla. Uvařila si hrnek čaje, který si postavila na štokrdle vedle křesla, pod nohy si přistavila svoji stoličku /byla o 10 cm vyšší než ostatní stoličky a hrozně dlouhá, aby jí z ní nepadaly nohy/ a na stoličku si položila vysoký tuhý polštář z pevné látky. Polštář jí ušil děda, aby měla nohy krásně ve výšce sedáku křesla. Četla krásné knihy, ONA v nich byla vždy krásná a chudá, ON nesmírně bohatý a do NÍ až po uši zamilovaný, ale jeho rodina a společenské postavení mezi ně kladly nepřekonatelné překážky, které se vždy podařilo překovat až v poslední kapitole, těsně před svatbou.

Po příchodu jsem hrál s babičkou domino a děda s Miloněm dámu. Kolem deváté děda vyrazil na nákup tak, aby se mohl plynule přesunout na desátou do hospody na jedno a na viržinko. Tašku s nákupem nechával vždy na dvorku hospody, aby nákup nechytil hospodský odér. Dovolili jsme se babičky na balkon. Odemkla nám ho a šla si dvě hodinky číst, než začne vařit oběd. Bylo to úžasné, vlaštovky plachtily po celém obrovském vnitrobloku. Miloňovi lépe. Ale byl na o rok mladšího bratránka hodný a naučil mě dělat stejné. Pak už mi nic nechybělo ke štěstí. Obrovská plocha uvnitř mezi domy se bělala šesti stovkami vlaštovek. Nějaká paní na nás úplně zdola začala hrozně křičet, nadávala nám do darebáků a ječela, že si to uklidíme. Naše převýšení mi nějak dodalo pocit bezpečí a bezstarostnosti, tak jsem na ni taky dolů zakřičel: **něřvi !!** babo! To babo, jsem ale dost ztišil, přece jen se mi to i z té výšky nezdálo. Miloň do mě strčil – co řveš ty debile!! Ty jsi úplný blb!!! Byl vyděšený, zbledl a odešel. Já jsem si v klidu ze zbytečku udělal posledních nějakých 30 vlaštovek a vypustil do světa. Potom jsem šel zase k babičce a hráli jsme s Miloněm šachy, byl ale dost vyděšený, vůbec jsem nechápal proč. V zámku zarachotil klíč, děda vstoupil, zul si boty, pověsil sako na věšák, vklouzl do pantoflí a přišel k nám do ložnice. Tak klučiska, předpokládám, že vlaštovky z balkonu jste házeli vy dva. Já jsem hned reagoval: ano, dědo to bylo nádherné! Některé doletěly až na druhý konec náměstí! /myslel jsem vnitroblok/ Děda povídá: no já jen aby nedošlo k omylu. Takže oba úplně donaha, věci na židle, na kterých sedíte, na zemi nebude nic! **HNED!** A až budete, tak do kuchyně, kleknout pod okno, čelem ke dveřím!

Otevřel si skříň, kde byly krejčovské věci a něco hledal. Vůbec jsem nechápal, podíval jsem se na Miloně, ten se rychle svlékal, zachytil můj pohled. V čích měl strach a zasyčel na mě: vidíš ty debile, musels pořvávat?! Pochopil jsem, že se blíží nějaká katastrofa, jen jsem nevěděl jaká. Miloň byl daleko dřív, když jsem přišel do kuchyně, klečel pod oknem a koukal hodně vyděšeně. Klekl jsem si vedle něho, bimbáska jsem si ukryl za rukama. A děda povídá: Miloň

Tramvaj byla dost plná. Tehdy tramvaje jezdily bez dveří, každá měla jen dvě dlouhá sedadla na každém boku, z tyčí u stropu visely dlouhé smyčky k držení a na ty smyčky dosáhlo tak 12leté dítě, ale na to, aby se i drželo, muselo ještě povyrůst. A v každé tramvaji i ve vlečeném voze byl pan průvodčí, který prodával a přitom procvakával lístky. Neměl jsem se čeho držet, tak jsem se držel tátovy ruky. Byl jsem rozhozený, a tak trochu pořád plačtivý. Když stála tramvaj na nádraží, táta pustil moji ruku, pohládl mě po hlavě a povídá: víš, že dnes večer ještě musíme vyřídit tu tvoji druhou poznámku ze včerejška. Zítra budeme řešit tu druhou z úterý. Dvě poznámky na včerejší a na dnešní večer jsem si pořídil schválně, to jsem ale netušil, jak dopadnu u dědy. Obejmul jsem tátu kolem těla, zabořil mu obličej do kabátu, táta mi shora položil ruku na záda a pevně si mě k sobě přitáhl. Když jsme na konečné vystoupili, měl táta úplně mokrou kapsu kabátu. Večer jsem se musel v kuchyni hlásit o trest o půl hodiny dřív než normálně. Potom mi táta vysázel dopředu uložený trest, a překvapivě dokonce se dvěma úlevami. Jednak mi zdvojnásobil mezery mezi šlehy z minuty na dvě, a hlavně mi nedal posledních pět pod zadek, kde jsem měl 16× otištěnou smyčku hnacího řemínku, ale nalepil je na zadek k ostatním. A druhý den v neděli to s trestem na druhou poznámku, z úterka, udělal stejně.

Dokonale jsem už taky chápal, proč se z rošťáka Miloně, stává u dědy andílek, a od té doby jsem se k bratranci vždy bez říkání připojil. Z paní správcové se vyklubala velmi dobrosrdečná a milá paní, se kterou jsme potom roky skvěle vycházeli, určitě i proto, že jsme se moc a moc snažili ji nijak nenaštvat. Uctivý pozdrav. Dobrý den paní správcová i její odpověď, nazdar kluci se staly samozřejmostí. Až možná i o 10 let později, už jako plnoletí, jsme se s řevem hnali do schodů, kdo bude dřív nahoře. Koutkem oka jsem zahlédl někoho jít dolů, blesklo mi hlavou, že jestli Miloně zdrží, mohl bych ho ještě dohnat. Najednou jsem vrazil Miloňovi do zad. Stáli jsme oba jak solné sloupy a zděšeně koukali do rozhořčeného obličeje paní správcové. Dobrý den paní správcová. Když viděla naše vyděšené obličeje, výraz rozhořčení v její tváři, nahradily ohníčky v očích. Nazdar zmalované prdélky. 10 let stará vzpomínka nebyla už dávno nepříjemná, najednou rudá barva našich tváří spíš souvisela s tím, jak jsme si oba uvědomili naše prepubertální chování. Nahoru jsme potom dál pokračovali oba důstojným krokem gentlemanů, doprovázeni upřímným smíchem paní správcové.